

Hotărârea CNCD privind atingerea demnității pe criteriul apartenenței etnice rome

Hotărârea nr. 519 din 10.09.2013

Dosar nr: 358/2013

Petiția nr: 2501/08.04.2013

Petentă: C.G.

Reclamat: H.P.

Obiect: atingerea demnității pe criteriul apartenenței etnice rome

I. Numele, domiciliul și sediul părților

1.1. Numele și domiciliul și adresa de corespondență a petentei

1.1.1. C.G.

1.2. Numele și domiciliul ales al reclamatei

1.2.1. H.P., Asociația de Proprietari bloc 9

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Petenta consideră discriminatorie utilizarea termenului de „țigan” față de soțul ei.

III. Citarea părților

3.1. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare (în continuare O.G. nr. 137/2000) a fost îndeplinită procedura de citare.

3.2. Părțile au fost citate pentru data de 21.05.2013 la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD). Cu ocazia citării s-a solicitat probarea faptelor arătate în petiție de către petentă.

3.3. La audierile din data de 21.05.2013 s-a prezentat reclamata.

3.4. Prin Adresa nr. 4031/13.06.2013 s-au comunicat reclamatei probele depuse la dosar de petentă, fiind solicitate concluzii scrise în termen de 10 zile.

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentei

4.1.1. Petenta, prin petiția înregistrată la CNCD cu nr. 2501/08.04.2013, arată că în urma unei altercații dintre ea și un vecin, reclamata a luat partea vecinului, iar când a apărut soțul ei, el a fost făcut țigan și beat.

4.1.2. Petenta, prin adresa înregistrată la CNCD cu nr. 3581/24.05.2013, a depus la dosar înscrisuri.

4.2. Susținerile reclamatei

4.2.1. Cu ocazia audierii, reclamata a negat că ar fi utilizat termenul de „țigan” la adresa soțului petentei, a zis doar „ce este această țigănie” (datorită certe existente pe hol între petentă și un vecin), fără a face referire la apartenența etnică a celor care se certau.

4.2.2. Prin adresa înregistrată la dosar cu nr. 4031/15.07.2013 reclamata arată următoarele:

- nu a avut posibilitatea de a răspunde la termen, fiind plecat din domiciliu;
- nu a făcut acele afirmații care i-au fost atribuite de martori.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. Colegiul director constată că reclamata, la data de 27.02.2013, aproximativ între orele 18.00-18.30, ieșind pe scară în urma unei altercații verbale, a afirmat: „a venit un țigan să-l tragă la răspundere pe Laurențiu, care era și beat”. Aceste fapte sunt probate printr-o declarație de martor.

5.2. O.G. nr. 137/2000, la art. 2 alin. (1) prevede: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

5.3. Astfel se poate considera discriminare:

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

5.4. Colegiul director constată că menționarea apartenenței etnice a soțului petentei reprezintă o diferențiere.

5.5. Diferențierea este bazată pe apartenența etnică romă.

5.6. În conformitate cu prevederile Convenției internaționale privind combaterea tuturor formelor de discriminare rasială, adoptată de Adunarea generală a ONU la 21 decembrie 1965, „expresia *discriminare rasială* are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică” [art. 1 alin. (1)], prin urmare orice discriminare etnică practic intră în categoria de discriminare rasială. În concluzie pentru cauza în față se poate stabili că sunt incidente tratatele internaționale privind discriminarea rasială.

5.7. Dreptul atins este cel la demnitate, garantat inclusiv de Constituția României.

5.8. În concluzie, fapta reclamatei se înscrie în prevederile art. 2 alin. (1) al O.G. nr. 137/2000, reprezentând o deosebire pe baza criteriului etnic care atinge dreptul la demnitate.

5.9. Conform art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată, „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora

la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

5.10. Se poate constata că afirmația care formează obiectul cauzei a fost făcută în public și vizează atingerea demnității, creează o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa persoanelor de etnie romă. Astfel sunt incidente și prevederile art. 15 al O.G. nr. 137/2000.

5.11. În luarea deciziei Colegiul director a ținut cont și de Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale, care consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 C.pen., îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit – simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. – faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția *de facto* a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

Opinie majoritară exprimată de Asztalos Csaba Ferenc, Cazacu Liana Ioana, Bertzi Teodora, Panfile Anamaria, Lazăr Maria:

5.12. Având în vedere că fapta are o gravitate redusă sunt aplicabile prevederile art. 7 al O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, care stabilește următoarele:

„(1) Avertismentul constă în atenționarea verbală sau scrisă a contravenientului asupra pericolului social al faptei săvârșite, însoțită de recomandarea de a respecta dispozițiile legale.

(2) Avertismentul se aplică în cazul în care fapta este de gravitate redusă.

(3) Avertismentul se poate aplica și în cazul în care actul normativ de stabilire și sancționare a contravenției nu prevede această sancțiune”.

5.13. În consecință decidem aplicarea sancțiunii de avertisment față de reclamata H.P.

Opinie separată exprimată de Haller István și Vasile Alexandru Vasile:

5.14. Conform art. 26 alin. (1) la O.G. nr. 137/2000 la momentul comiterii faptei, „Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 400 lei la 4.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 600 lei la 8.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate”.

5.15. Considerăm că decizia corectă ar fi fost aplicarea unei amenzi contravenționale în valoare de 600 lei, având în vedere următoarele aspecte:

- discriminarea a venit din partea unei persoane fizice;

- discriminarea a avut ca și motiv criteriul etnic;

- romii întâmpină o serie de dificultăți în societate datorită stereotipurilor întărite prin afirmații similare celui care face obiectul petiției;

- discriminarea rasială trebuie să fie considerată ca fiind o faptă extrem de gravă; Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin soluțiile pronunțate (de exemplu *Moldovan și alții c. României* nr. 2 din 12.07.2005) arată că acest tip de discriminare este atât de gravă, încât reprezintă tratament degradant în sensul art. 3 al Convenției europene a drepturilor omului;

- Directivele Uniunii Europene în domeniu (de exemplu Directiva 2000/78/CE) și jurisprudența Curții Europene de Justiție solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante; România, pentru a fi în conformitate cu aceste directive, a crescut cuantumul amenzilor aplicabile pentru discriminare la maximum de 100.000 lei pentru discriminările vizează un grup de persoane sau o comunitate prin O.U.G. nr. 19/2013 care, în motivare, arată că a fost nevoie de modificarea de urgență a O.G. nr. 137/2000 având în vedere:

- depășirea datei-limită pentru transpunerea corectă și completă în legislația națională din România a Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, și a Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;

- scrisoarea Comisiei Europene de punere în întârziere a autorităților române [nr. C (2012) 3996 final], emisă la 22 iunie 2012 în Cauza 2012/2099, pentru neîndeplinirea obligației de stat membru al Uniunii Europene de transpunere corectă și completă a Directivei 2000/43/CE;

- scrisoarea de răspuns nr. 3.092/LO din 22.08.2012, prin care România s-a angajat să soluționeze aspectele sesizate de Comisia Europeană *până la jumătatea anului 2013*;

- faptul că prin promulgarea la data de 21 martie 2013 a Legii nr. 61/2013 pentru modificarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, proces legislativ inițiat în anul 2010, a fost asigurată transpunerea corectă a Directivei 2000/43/CE doar în ceea ce privește sarcina probei;

- faptul că parcurgerea unui proces legislativ pentru transpunerea corectă a celorlalte aspecte semnalate de către Comisia Europeană ar însemna o perioadă mare de timp, ceea ce ar duce la depășirea termenului asumat de către autoritățile române în fața Comisiei Europene;

- faptul că orice întârziere a autorităților române în transpunerea Directivei 2000/43/CE poate conduce la posibilitatea elaborării din partea Comisiei Europene a avizului motivat ce poate declanșa faza contencioasă prin sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de stat membru;

- riscul angajării răspunderii României pentru încălcarea obligațiilor de a transpune Directiva 2000/43/CE și Directiva 2000/78/CE, ce poate avea ca rezultate plata unei sume forfetare, precum și a unor penalități cu titlu cominatoriu”.

5.16. Amendă contravențională se prescrie conform art. 26 alin. (2¹) a O.G. nr. 137/2000, cu modificările ulterioare.

5.17. Privind prescripția unei amenzi contravenționale în domeniul discriminării are relevanță și soluția dată de Curtea Europeană de Justiție în Cauza C81/12, având ca părți Asociația ACCEPT și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, în cadrul căreia a patra întrebare supusă soluționării a avut următorul conținut: „Dacă imposibilitatea aplicării sancțiunii contravenționale cu amendă în cauzele de discriminare după expirarea termenului de prescripție de 6 luni de la data săvârșirii faptei, conform art. 13 alin. (1) din O.G. nr. 2/2001, este contrară art. 17 din Directiva 2000/78 sub aspectul că sancțiunile în cazurile

de discriminare trebuie să fie efective, proporționale și disuasive?” La această întrebarea Curtea Europeană a oferit următorul răspuns: „art. 17 din Directiva 2000/78 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia, în cazul constatării unei discriminări pe motive de orientare sexuală, în sensul acestei directive, nu este posibil să se aplice decât un avertisment, precum cel în discuție în litigiul principal, atunci când o asemenea constatare intervine după expirarea unui termen de prescripție de șase luni de la data săvârșirii faptei dacă, în temeiul aceleiași reglementări, o asemenea discriminare nu este sancționată în condiții de fond și de procedură care conferă sancțiunii un caracter efectiv, proporțional și disuasiv”.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată,

Colegiul director hotărăște

1. Afirmațiile reclamatei privindul pe soțul ei („a venit un țigan să-l tragă la răspundere pe Laurențiu, care era și beat”) reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate conform art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 al O.G. nr. 137/2000 (cu 7 voturi pentru 1 împotriva ale membrilor prezenti la ședință);

2. Aplicarea sancțiunii de avertisment față de reclamata H.P. (cu 5 voturi pentru 2 împotriva ale membrilor prezenti la ședință) conform art. 7 al O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor;

3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

Membrii Colegiului director prezenti la ședință: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Theodora, Cazacu Ioana, Haller Istvan, Lazăr Maria, Anamaria Pamfile, Stanciu Claudia, Vasile Alexandru Vasile